

اثر منش ورزشی بر پرخاشگری ورزشکاران فوتبال لیگ برتر مردان ایران

خشایار رفیعی*، اکرم اسدی، مجتبی یزدانی، فریبا مددی

دکتری جامعه شناسی ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

ورزش موجب ساختن شخصیت اخلاق گرا می شود ولی گاهی به خاطر رقابت منجر به فراموشی منش ورزشی و حتی بروز خشم و پرخاشگری بخصوص میان ملی پوشان لیگ برتر فوتبال می شوند. تحقیق حاضر تحت عنوان اثر منش ورزشی بر پرخاشگری ورزشکاران فوتبال لیگ برتر می باشد؛ که نمونه ۱۶۰ بازیکن فوتبال بودند که روش نمونه گیری هدفمند، توصیفی بوده و جهت اندازه گیری منش ورزشی پرسشنامه استاندارد منش ورزشی ولراند و همکاران^۱ (۱۹۹۷)، متشکل از ۲۰ گویه و ۵ خرده مقیاس احترام به روابط اجتماعی^۲، احترام به قوانین و مسئولین^۳، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می شود^۴، احترام و توجه به حریف^۵ و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی^۶ جهت اندازه گیری خشونت و پرخاشگری در ورزش هم از پرسشنامه استاندارد پرخاشگری و خشم رقابتی^۷ در ورزشکاران ماکسول و موریس^۸ (۲۰۰۷) استفاده شده است که متشکل از ۱۲ گویه و ۲ بعد پرخاشگری و خشم رقابتی می باشد؛ که روش آماری رگرسیون بوده و داده ها نشان دادند که منش ورزشی پیش بین مناسبی برای پرخاشگری است که بصورت معکوس می باشد.

واژه های کلیدی: پرخاشگری، منش ورزشی، فوتبال

^۱. Multidimensional sportpersonship orientations Scale (MSOS)

^۲. Respect for soial conventions

^۳. Respect for the rules and the officials

^۴. Respect for one's full commitment toward sport participation

^۵. Respect and concern for the opponnet

^۶. Negative approach toward the practice of sport

^۷. Competitive aggressiveness and Anger Scale (CAAS)

^۸. Maxwell & Morris

۱-مقدمه

این عقیده که ورزش موجب ساختن شخصیت اخلاق‌گرا می‌شود از دوران باستان مطرح بوده است و از همان زمان طرفداران بسیاری از جمله افلاطون داشته است. افلاطون در کتاب جمهوری‌ت چنین بیان می‌کند: دو هنر وجود دارند که به اعتقاد من از جانب خدا به بشر هدیه شده‌اند: موسیقی و حرکات. نه به دلیل حضور توأمان روح و جسم در ورزشی آن‌ها، بلکه به دلیل موزون بودن آن‌ها (همتی نژاد، ۱۳۸۹). منش ورزشی مشتمل بر نشان دادن احترام و اهمیت به قوانین و مسئولان است، حتی اگر داوران یا مسئولان، ورزشکار را با آن در جریان مسابقه جریمه کنند. همچنین مفهوم مشتمل بر نشان دادن احترام و اهمیت به حریف است. برای نمونه، ورزشکار باید از در شرایطی که برنده شدن بدون انجام مسابقه، مثلاً حریفش آسیب دیده یا تأخیر داشته خودداری کند. در تقابل با همه این موارد، مفهوم درباره رویکرد منفی در قبال شرکت در ورزش است و گواه آن ذهنیت «برد به هر قیمت» است که در نتیجه آن ورزشکار تمایل می‌یابد قوانین را زیر پا بگذارد و از رفتار خشونت‌آمیز استفاده کند (چنتال، ۲۰۰۳ به نقل از گانت ۲۰۱۳). همیشه افرادی بوده‌اند که شخصیت آن‌ها در خانواده‌ای فقیر شکل گرفته و بعدها در رده بزرگ‌ترین و اخلاقی‌ترین مربیان و ورزشکاران قرار گرفته افراد بسیاری نیز در مقابل هستند که ضمن برخورداری از امتیازات بسیار، از ارزش‌های اخلاقی کمی بهره‌مند هستند. بنابراین ارزش‌هایی نظیر قدرت جسمانی، وفاداری، جذابیت، شخصیت، از خودگذشتگی، سخت‌کوشی، ایثار، عزم راسخ و شرایط اقتصادی در فهرست ارزش‌های اخلاقی قرار نمی‌گیرند. این در حالی است که ارزش‌های پهلوانی دربرگیرنده ارزش‌های اخلاقی، اجتماعی و جسمانی به صورت توأم در کنار ارزش‌های دینی و مذهبی (معنوی) هستند و مجموعه کامل و منحصر به فردی در این راستا، مردم‌داری، گذشت، تواضع محسوب می‌شوند (لیکونا، ۱۹۹۱). بخشی از مشکلات اتفاق افتاده در محیط‌های ورزشی و خرق عادات اخلاقی، این است که بسیاری از رشته‌های ورزشی و علی‌الخصوص ورزش‌های تماسی، مروج خشونت هستند که این رفتارها در حالت عادی و در خارج از ورزش، غیر قابل قبول هستند. راه‌گریزی و طبیعی بیان خشم پاسخ دادن تهاجمی است. در واقع خشم یک پاسخ تطبیقی به تهدیدهاست و الهام بخش احساس‌ها و رفتارهای قوی و اغلب تهاجمی است که اجازه می‌دهد در صورت مورد حمله قرار گرفتن جنگید. بنابر این می‌توان گفت. به طور فیزیکی نمی‌توان به هر شخص یا شیئی که ناراحت‌کننده است ضربه زد و قوانین، هنجارهای اجتماعی و عقل سلیم برای میدان عمل خشم ما حد و حدودی را کنار گذاشت (کلیمزاک، ۲۰۱۵). شانتال و همکاران (۲۰۰۵) به این نتیجه رسیدند که انگیزش خودانگاره‌گرایش به منش ورزشی را پیش‌بینی می‌کند. همچنین، گرایش به منش ورزشی نقش میانجی بین منش ورزشی و خشونت ورزشکاران را داراست. بولنی (۲۰۱۶) به وجود ارتباط بین انگیزش ورزشی و منش ورزشی و رابطه منفی با پرخاشگری ۱۰۲ مرد ورزشکار رسیدند. راد (۲۰۱۷) رفتارهای تماشاگران را جزو اخلاقیات مطرح کردند؛ و افزایش اخلاقیات و جلوگیری از خشونت را در افزایش عملکرد ورزشی مهم دانستند. کوک (۲۰۱۷) به بررسی اثر تمرینات آمادگی جسمانی بر کاهش پرخاشگری و منش اخلاقی پرداختند؛ که تحقیق بیانگر کاهش پرخاشگری و افزایش منش ورزشی بوده است. به نظر می‌رسد فوتبال حرفه‌ای امروزه به دلیل وجود آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اخلاقی اجتماعی فراوان، تبعیض‌ها، فشار برای کسب نتایج، حضور نظام سرمایه‌داری، نیز سلطه رسانه و اهداف پنهان سیاسی پیش به بازسازی و ترویج این منش و رویکرد انسانی و معنوی نیازمند باشد (فاضلی، ۱۳۹۱)؛ بنابراین تحقیق حاضر به اثر منش ورزشی بر پرخاشگری پرداخت.

۲-روش تحقیق

روش پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از حیث جمع‌آوری اطلاعات از نوع پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق را فوتبالیست‌های مرد لیگ برتر تشکیل می‌دهند و شیوه نمونه‌گیری به صورت هدفمند انجام پذیرفته است. از آنجایی که تعداد بازیکنان ۱۰ تیم لیگ برتری فوتبال ۲۴ نفر است و ۱۶۰ پرسشنامه قابل بررسی تشخیص داده شدند. قبل از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط بازیکنان، به آنان راهنمایی مختصری جهت چگونگی تکمیل و تبیین تفاوت پاسخ‌گویه‌ها ارائه شد. ابزار

مورد استفاده در پژوهش حاضر جهت اندازه‌گیری منش ورزشی پرسشنامه استاندارد منش ورزشی ولراند و همکاران^۱ (۱۹۹۷)، متشکل از ۲۰ گویه و ۵ خرده‌مقیاس احترام به روابط اجتماعی^۲، احترام به قوانین و مسئولین^۳، تعهد به ورزشی که به آن پرداخته می‌شود^۴، احترام و توجه به حریف^۵ و عدم رویکرد منفی در جهت عملکرد ورزشی^۶ با مقیاس اندازه‌گیری پنج درجه‌ای درجه‌ای لیکرت است که از اصلاً با من ارتباط ندارد (۱) تا کاملاً با من ارتباط دارد (۵) نمره گذاری شده‌اند. روایی و پایایی نسخه فارسی این مقیاس توسط رزاقی و همکاران (۱۳۹۳) سنجیده شده است. جهت اندازه‌گیری خشونت و پرخاشگری در ورزش هم از پرسشنامه استاندارد پرخاشگری و خشم رقابتی^۷ در ورزشکاران ماکسول و موریس^۸ (۲۰۰۷) استفاده شده است که متشکل از ۱۲ گویه و ۲ بعد پرخاشگری و خشم رقابتی می‌باشد. مقیاس اندازه‌گیری گویه‌ها، پنج درجه‌ای لیکرت است که از هیچ وقت (۱) تا همیشه (۵) نمره گذاری شده‌اند. روایی و پایایی نسخه فارسی این مقیاس توسط فتحی و همکاران (۱۳۹۳) سنجیده شده است. جهت بررسی اثر منش ورزشی بر پرخاشگری و خشونت ورزشی و ضرایب شدت این ارتباط از آزمون رگرسیون استفاده شده است.

۳- نتایج

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران فوتبال لیگ برتر مردان ایران

متغیر	فراوانی	درصد	
تحصیلات	سیکل و دیپلم	۷۹	۴۳/۶
	فوق دیپلم	۲۱	۱۱/۸
	کارشناسی	۵۲	۲۸/۷
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۸	۴/۴
تحصیلات مادر	سیکل و دیپلم	۱۲۷	۷۹/۳۷
	فوق دیپلم	۱۰	۶/۲۵
	کارشناسی	۱۸	۱۱/۲۵
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۵	۳/۲۵
تحصیلات پدر	سیکل و دیپلم	۹۸	۶۱/۲
	فوق دیپلم	۱۵	۹/۴
	کارشناسی	۳۲	۲۰
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۱۵	۹/۴
وضعیت تأهل	مجرد	۱۱۵	۷۲
	متأهل	۴۵	۲۸
وضعیت مسکن	شخصی	۱۱۴	۷۱/۲
	استیجاری	۴۶	۲۸/۸

^۱. Multidimensional sportpersonship orientations Scale (MSOS)

^۲. Respect for social conventions

^۳. Respect for the rules and the officials

^۴. Respect for one's full commitment toward sport participation

^۵. Respect and concern for the opponent

^۶. Negative approach toward the practice of sport

^۷. Competitive aggressiveness and Anger Scale (CAAS)

^۸. Maxwell & Morris

فارسی	۸۶	۵۳/۸
ترک	۳۳	۲۰/۶
کرد	۷	۴/۳
لر	۱۱	۶/۹
سایر	۲۳	۱۴/۴

در این پژوهش، ۱۶۰ فوتبالیست لیگ برتر در تحقیق حضور داشتند که میانگین سنی آنها ۲۵/۲۰ سال بود. ۷۲ درصد مجرد و ۲۸ درصد متأهل، ۷۱/۲ درصد دارای مسکن شخصی یا پدری و ۲۸/۸ درصد دارای مسکن استیجاری بودند. همچنین یافته‌های توصیفی تحقیق نشان داد که بیشترین فراوانی را در بین دارندگان مدرک تحصیلی نمونه‌ی آماری، افراد با مدرک تحصیلی دیپلم و زیردیپلم (۴۳/۶ درصد) و کمترین فراوانی را افراد با مدرک تحصیلی، فوق لیسانس و بالاتر (۴/۴ درصد) تشکیل دادند.

همچنین از تحلیل رگرسیون با بکارگیری منش ورزشی به عنوان متغیرهای مستقل (پیشبین) و خشم و پرخاشگری به عنوان متغیر وابسته (ملاک)، با روش همزمان استفاده شد. نتایج ضریب همبستگی چند گانه جدول ۲. نشان داد که بین منش ورزشی و پرخاشگری و خشم بازیکنان فوتبال لیگ برتر رابطه منفی و معناداری ($p < 0.01$) وجود داشت. همچنین ضریب تعیین R^2 که بیانگر درصد تغییرات تعیین شده از تغییرات متغیر وابسته (ملاک) توسط متغیرهای مستقل (پیش بین) است، نشان داد که ۲۰ درصد واریانس عملکرد مربوط به منش ورزشی است و ۸۰ درصد به عواملی، خارج از مدل مذکور مربوط می‌شود. همچنین در ادامه آماره‌های مرتبط با میزان خطای استاندارد برآورد ارائه گردیده است.

بر این مبنا میانگین خطای استاندارد برآورد در معادله رگرسیون به میزان ۰/۴۴ می‌باشد که در معادله رگرسیون اضافه می‌گردد.

جدول ۲: نتایج همبستگی چند گانه بین منش ورزشی و پرخاشگری و خشم ورزشکاران لیگ برتر فوتبال ایران

مدل رگرسیون	N	R	R^2	F	P	خطای استاندارد مقادیر پیش بین	استاندارد
همزمان	۱۶۰	-۰/۴۵	۰/۴۵	۲۰/۲۵	۰/۰۰۱	۰/۴۴	

نتایج رگرسیون چندگانه جدول ۳. نشان داد که عوامل احترام به قوانین ($p < 0.01$ ، $t = 3.12$) و تعهد ($p < 0.01$ ، $t = 8.1$)، واجد شرایط پیش بینی پرخاشگری و خشم بودند.

همچنین نتایج مربوط به شیب خط رگرسیون (B) در مورد متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که احترام به قوانین ($B = 0.293$) و تعهد ($B = 0.299$)، رابطه غیرمستقیمی وجود دارد. ضریب معیاری بتا (β) نیز به عنوان مقیاسی از اهمیت نسبی متغیرها کاربرد دارد از این رو از مقایسه احترام به قوانین (0.187) و تعهد (0.47) می‌توان به اهمیت بیشتر سازگاری در پیش بینی پرخاشگری و خشم نسبت به متغیرهای دیگر پی برد.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون مؤلفه‌های پرخاشگری و خشم بازیکنان

معنا سطح داری	T مقدار	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد		رگرسیون همزمان
			Beta	SD.Er	
۰/۰۰۱	۱/۴۸۲	-	۰/۳۲۳	۱/۴۱۱	عرض از مبدأ
۰/۲	۱۳/۱۸	۰/۱۲	۰/۲۱	۰/۲۳۴	احترام به حریف
۰/۶۵	۷/۲۹	۰/۳۶	۰/۵۴	۰/۲۳۳	احترام به روابط اجتماعی
۰/۰۵۶	۷/۷	۰/۱۷	۰/۰۸۵	۰/۳۳۱	گشودگی
۰/۰۰۱	۳/۱۲	۰/۱۸۷	۰/۰۵۳	۰/۲۹۳	احترام به قوانین
۰/۰۲	۸/۱	۰/۴۷	۰/۳۴	۰/۲۹۹	تعهد
۰/۱	۲۱/۶۵	۰/۱	۰/۳۱	۰/۲۳	عدم رویکرد منفی

بنابراین معادله رگرسیون پرخاشگری کارکنان با توجه به متغیرهای پیش‌بین (احترام به قوانین و تعهد) براساس داده‌های جدول ۳ به شرح ذیل می‌باشد:

$$Y = b_1 X_1 + b_2 X_2 + b_3 X_3$$

$$Y = 1/411 + 0/293(X_1) + 0/299(X_2)$$

تعهد = X_2 احترام به قوانین = X_1

نتایج رگرسیون چندگانه جدول ۸. نشان می‌دهد که عوامل احترام به قوانین ($t=3/12, p<0/01$) و تعهد ($t=8/1, p<0/01$)، واجد شرایط پیش‌بینی پرخاشگری بازیکنان فوتبال ایران هستند.

۴- بحث و نتیجه‌گیری

ورزش علاوه بر فواید جسمانی روانی، جلوگیری از بیماری‌های مختلف جسمانی و روانی به عنوان یک عامل تأثیرگذار بر رشد اجتماعی افراد است. در واقع مشارکت ورزشی می‌بایستی ورزشکاران به سطح بالایی از اخلاقیات برساند واز خشم، خشونت، پرخاشگری جلوگیری کند هر فردی که به دنبال بی‌احترامی، قانون شکنی، عدم احترام به حریف باشد و تنها برای بردن به هر روشی حتی قانون شکنی و پرخاشگری متوسل شود. ورزشکار در این جایگاه از محور اصلی خارج شده و معنویات را فراموش کرده و به سمت عدم کنترل هیجانات درونی و خشم و حتی در جهت آسیب رساندن به دیگران و پرخاشگری است. هیجاناتی درونی، ویژگی‌های اخلاقی، شرایط محیطی و اجتماعی همگی بر بروز خشم و پرخاشگری بخصوص در رقابت مهم و اساسی می‌باشند. تمام اتفاقات افتاده در محیط‌های ورزشی، چه مناسب و چه ناهنجار، بر روی الگو پذیری جوانان تأثیر مستقیم دارد زیرا که ورزشکاران بخصوص ورزشکاران لیگ برتر فوتبال ایران همواره مورد توجه همگان و اثر گذاری بر عموم و جوانان کشور می‌باشند

منش ورزشی چیزی فراتر از یک توافق صرف برای رعایت قوانین یک رشته ورزشی و انجام منصفانه آن است؛ منش ورزشی در واقع دغدغه و نگرانی نسبت به حفظ ارزشها، سنن و عرف موجود در ورزش است. با این حساب، منش ورزشی در واقع از مفاهیم اخلاقی است. وی توان شاهد بود که چه تاثیری بر کاهش پرخاشگری خواهد داشت. چنانچه تحقیق حاضر و پیشینه تحقیق بیانگر این مهم است. پس با سرمایه گذاری بر ارزش‌های اخلاقی بایستی بدنبال کاهش پرخاشگری وخشم بود. بخصوص مهم دانستن قوانین ورزشی و داشتن تعهد نسبت به ورزش، تیم خود و اجرای مسئولیت تیمی بسیار مهم بوده و نگر به کاهش عصبانیت و پرخاشگری در مواجه شدن با شرایط سخت است. همچنین نتایج تحقیق در مورد متغیرهای پیش‌بین نشان داد که احترام به قوانین ($B=0/293$) و تعهد ($B=0/299$)، رابطه غیرمستقیمی وجود دارد. ضریب معیاری بتا (B) نیز به عنوان مقیاسی از اهمیت نسبی متغیرها کاربرد دارد از این رو از مقایسه احترام به قوانین ($0/187$) و تعهد ($0/47$) می‌توان به اهمیت بیشتر تعهد در پیش بینی پرخاشگری نسبت به متغیرهای دیگر پی برد. همچنین براساس رابطه فوق مقدار پرخاشگری و خشم بازیکنان فوتبال لیگ برتر (Y) به ازای تغییرات عوامل احترام به قوانین (X_1) و تعهد (X_2) تغییر خواهد کرد؛ به بیان بهتر بخشی از میزان پرخاشگری را عوامل احترام به قوانین و تعهد به شکل غیر مستقیم با میزان خطای $0/044$ تعیین می‌کنند.

منابع

۱. فاضلی، حبیب‌الله. (۱۳۹۱). "ورزش و سیاست هویت." پژوهشنامه علوم سیاسی، سال هفتم.
۲. شجاع، رضا، کوزه چیان، هاشم. (۱۳۹۲). منش پهلوانی بازیکنان حرفه بررسی وضعیت منش پهلوانی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال ایران ای فوتبال ایران، رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی شماره ۱.
۳. همتی نژاد، مهرعلی. (۱۳۸۹). منش ورزشی ورزشکاران نخبه مرد ورزش‌های تیمی و انفرادی، فصلنامه المپیک، سال هجدهم، شماره ۴.
4. Chantal, Y. & Bernache-Assollant, I. (2003). "A prospective analysis of self-determined sport motivation and sportspersonship orientations", Athletic Insight, 5(4). Gant EE, Sigal NS, Shtykh VA. Personality's qualities of sportsmen, practicing oriental martial arts. Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik, 2013; 1(34):91-94. (in Russian).
5. Boyle, P. J. (2012). Securing the Olympic Games: Exemplifications of developments in urban security governance. Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences. Retrieved from.
6. Lickona, T. (1991). "Educating for Character". New York: Bantam.
7. Klimczak J, Kalina RM, Jagiello W. Fun forms of martial arts in diagnosing and reducing aggressiveness - mental effects of a one-day course for Polish animators of sport. Health and Martial Arts in Interdisciplinary Approach. 2015:187-9.
8. Rudd, Andy. (2017). Sport Spectator Behavior as a Moral Issue in College Sport, Journal of Amateur Spor, Volume Three, Issue One.

The effect of sport behavior on the aggression of football athletes in the Iranian Premier League

Khashayar Rafiee *, Akram Asadi, Mojtaba Yazdani, Fariba Madadi

Ph.D Sports Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

---

Abstract

Exercise creates an ethical personality, but sometimes due to competition, it leads to the loss of sport and even anger, especially among the national footballers. The present study, entitled The Effect of Sport, on the aggression of football athletes in the Premier League. A sample of 160 football players were descriptive and purposeful sampling method. To measure sport, Volerand et al. (1997), composed of 20 points and 5 subscales of respect for social relations, respect for rules and authorities, commitment The sport, which is addressed, the respect and attention to the opponent, and the lack of a negative attitude toward sport performance for measuring violence and aggression in sport, have been used by the standard questionnaire of aggression and competitive anger in Maxwell and Maurice (2007) athletes, which comprise Of the 12th and 2nd categories, competitive aggression and anger are. Which was a regression statistical method and data showed that sport is a good predictor of aggression that is inversely proportional.

Keywords: Aggression, Sport Behavior, Football
